

Kitap İncelemesi
Book Essay

MİLLET-İ MÜSELLEHA (ORDU MİLLET)

Colmar von der Goltz, Hazırlayan: İsmet Sarıbal

Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi Avrasya Stratejik Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2013, 455 sayfa, ISBN:978-605-62918-5-2.

Türk askerî tarihinde yer etmiş yabancı subaylardan biri olan Colmar von der Goltz tarafından 1883 yılında tamamlanan ve 1885 yılında Osmanlı Türkçesine çevrilen “Millet-i Müselleha”, Avrupa’da olduğu gibi Osmanlı ordusunda da büyük ilgi görmüş, özellikle subayların başucu kitabı olmuştur. Birçok Avrupa diline çevrilen eser, dönemin Fransız ordusundaki subaylara temini zorunlu kılınmıştır. Eserin Osmanlı ve daha sonra Türk ordusunda etkili olmasının temel nedenleri; savunduğu ordu-millet fikrinin Türk kültürüne çok uygun olması, Alman ordusunun elde ettiği başarılar sayesinde Alman ekolünün Osmanlı ordusunda yeniden etkin hale gelmesi ve Goltz’un Osmanlı askerî eğitim kurumlarında uzun süre danışman olarak görev yapması, diğer bir deyişle, birçok Osmanlı ve Türk subayının öğretmeni olması olarak sıralanabilir.

Ayrıca eser yalnız askerler için değil, topyekûn harp esasına göre milli siyaseti belirlemekten sorumlu yöneticiler için de askerî gücün nasıl kullanılacağını anlatmaktadır. Dönemin büyük profesyonel ordularını eleştiren Goltz, aslında küçük ve profesyonel orduları benimsemekle birlikte, ekonomik ve siyasi şartlar gerektirdiğinde milletin silah tutan her bir ferdinin silah altına alınmasının zorunlu olduğunu savunmaktadır. Goltz, “Clausewitz’den sonra harbe dair yazı yazmaya kıyam eden bir askerî muharriri, Goethe’den sonra Faust ve Shakespeare’den sonra Hamlet tahririne yeltenen bir şaire benzemek muhatarasında bulunur” şeklindeki sözleriyle başladığı eserinde, harp sanatına dair yeni bir kural koyma iddiasında olmadığını, yalnız yaşadığı dönemin harp usulünü açıklamaya çalıştığını anlatmaktadır.

Eser, giriş bölümü ve takip eden yedi kısımdan oluşmaktadır. Kısımların içeriğinin büyük bölümü taktik ve stratejik konularla ilgili olup ordu-millet düşüncesi daha çok ilk ve son kısımlarda

185

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı: 17

işlenmiştir. Bu bakımdan askerlik mesleği dışındaki okuyucuların dikkatini daha çok bu bölümler çekecektir. Kitabın giriş bölümünde yazarın, çevirenin ve yayıncıların kaleme aldıkları yazılar ise eserin hazırlandığı tarihsel arka planı, yazarın hayatını ve düşüncelerini detaylı bir şekilde açıklayarak eserin anlaşılmasına önemli katkı sağlamaktadır.

Giriş bölümündeki yazılarda ana hatlarıyla; Osmanlı-Alman askerî işbirliğinin gelişimi, Goltz'un Osmanlı ordusunda görevlendirilmesi, eserin hangi düşüncelerle hazırlandığı ve Osmanlı üzerinde nasıl tesir ettiği hususları özetlenmiştir. Osmanlı ordusunda 19 yy. başlarında başlatılan askerî reformlarla birlikte, yabancı devletlerle işbirliği ve Osmanlı ordusunda yabancı subayların istihdam edilmesi kapsamında zaman zaman Alman subayları da çeşitli görevler almışlardır. Bu subayların arasında en tanınmış olanlardan ve ilklerden biri, 1835-39 yılları arasında yüzbaşı rütbesiyle Osmanlı ordusunda görevli olan Helmuth von Moltke'dir. Moltke'den sonra özellikle Üçüncü Napolyon döneminde Fransızların üstünlüğü nedeniyle azalan Alman etkisi, 1866-70 yılları arasında bu kez Alman Genelkurmay Başkanı olan Moltke komutasındaki Alman ordusunun Fransızları yenilgiye uğratması ile yeniden kendini göstermiştir. Bu gelişmelerden sonra Osmanlı ordusunda görevli olan Alman subaylarının itibarı yeniden artarken, askerî işbirliği kapsamında başka Alman subayları da Osmanlı ordusuna gelmiştir. Bu kapsamda askerî okulların eğitim ve öğretimini denetlemek ve yenilemek için uzman talebine karşılık Alman Genelkurmayının görevlendirdiği Binbaşı Colmar von der Goltz, 1883-1895 yılları arasında Osmanlı ordusunda görev yapmıştır. Goltz daha sonra, 1909-1910 yıllarında ve 1916 yılında tekrar Osmanlı ordusunda görevlendirilmiş, en son Osmanlı'nın 6. Ordu Komutanlığı görevindeyken tifüs hastalığına yakalanarak 19 Nisan 1916'da Bağdat'ta hayatını kaybetmiştir.

Orijinal adı "Das Volk in Waffen" olan eser, silahlı/silahlandırılmış millet anlamında "Millet-i Müselleha" olarak Osmanlı Türkçesine çevrilmiş olsa da, günümüz Türkçesinde yaygın olarak, Türk milletinin özelliklerinden biri olarak kabul edilen ordu-millet

kavramı kullanılmaktadır. Bu nedenle kitabın Latin harfleriyle basılmış olan bu baskısının kapağında da “Ordu Millet” adının kullanıldığı görülmektedir. Kitabın takdim bölümünde de belirtildiği gibi, Türk milletinin özelliklerinden olan bu kavram, Goltz’un eseri ve bizzat kendi öğretmenliği vasıtasıyla Osmanlı askerî eğitiminin içerisine sistematik bir şekilde nüfuz etmiş, sonuçları Osmanlı Devleti’nin yıkılışı ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş döneminde milletin tek vücut olarak mücadele etmesiyle somut olarak ortaya çıkmıştır. İstiklal Harbi’nin kazanılmasını ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasını sağlayan ordu-millet düşüncesi, Türkiye Cumhuriyeti döneminde de askerî ve siyasi alanda etkinliğini sürdürmüştür.

Birinci kısımda, yazarın yaşadığı dönemdeki orduların yapısı ve o yapıyı gerekli kılan sebepler anlatılmaktadır. Bu çerçevede milletlerin zenginlikleri ile ordu yapısının birbiri ile paralellik gösterdiği, zenginleşen devletlerin bunu korumak için daha büyük tedbirlere, yani daha büyük orduya ihtiyaç duyduğu, ancak zenginliğe ve zevke düşkünlüğün vatan sevgisini ve fedakârlığı yok edebileceği ve böyle bir milletin ordusunun da iş göremeyeceği ifade edilmektedir. İngiltere gibi coğrafi avantajlara sahip ülkeler için ise para, askerden daha etkili bir silahtır. Ancak bu avantaja aşırı güven zamanla kara ordusunun tamamen yok olmasına neden olabilir. Artık savaşlar yalnız hükümetler ve ordular arasında, muharebe sahasında cereyan eden bir eylem olmaktan çıkmış, milletlerin topyekûn savaşmak zorunda oldukları bir dönem başlamıştır. Savaşın sonunu muharebe sahasında bir ordunun yenilmesi değil, milletin savaşma azminin tükenmesi getirecektir. Harp artık milletler için bir zorunluluk haline gelmiş olup, orduların küçültülmesi veya lağvedilmesi gibi dönemin tartışma konuları devletlerin birbirine güvensizlikleri nedeniyle gerçekleşmesi mümkün olmayan meselelerdir. Diğer yandan ülkelerin bu kadar büyük askerî gücün ekonomik yükünü kaldıracak imkânları da yoktur. Askerî gücün artırılması yalnız ordu ve milleti birleştirmek yoluyla yani zorunlu askerlikle halledilebilir. Bu sayede hem askerî güç ekonomik yük olmaktan çıkar, hem de milletin üstün nitelikleri ordu içinde görünür hale gelir.

Bu kısımda yazarın öne sürdüğü dikkat çekici görüşlerden biri de, harbin her anında mutlaka bilim ve tekniğe uymak gerektiği yönündeki görüşün bir hata olduğu, gereksiz teknik detaylarla uğraşmanın harekâtın yavaş icra edilmesine neden olacağıdır. Oysa harbin şeklini belirlemede memleketin içinde bulunduğu ekonomik, bilimsel, hukuki ve kültürel tüm koşullar etkilidir. Vazifeye bağlılık, şan, şeref, sadakat ve askerlik ahlakı gibi faktörler harbin kazanılmasındaki en önemli hususlardır. Yazar, özellikle 18. yüzyılda orduların söz konusu hataları sıkça yaptığını, toplumları kökünden sarsan Fransız İhtilalı ile birlikte pek çok alanda olduğu gibi harp sanatında da önemli gelişmeler olduğunu ve bu hatalardan uzaklaşıldığını belirtmektedir. Bu yeni dönemde ortaya çıkan genel askerlik hizmeti dönemin harp sanatının temeli oluşturmuştur. Göçebe milletlerde sınımlanacak bir yer olmadığından bir harpte tüm milletin savaşa katılmak zorunda kaldığını, yerleşik milletlerde ise zamanla profesyonel ve daimi orduların oluştuğunu belirten yazar, Prusya'nın yeniden asker millet yetiştirmeyi başardığını ve bu sayede zaferler kazandığını anlatmaktadır. Yazar göre, bu sistemin en önemli ve devamlılığını sağlayan unsuru subaylardır. İyi yetişmiş ve asil ruhlu olması gereken subay heyeti, ahlaki özellikleri ile örnek olmalı ve askere alınan fertleri en iyi şekilde yetiştirmelidir.

İkinci kısımda komutanların nasıl olması gerektiği ve iyi bir komutanın milletlerin kaderini nasıl değiştirebileceği anlatılmaktadır. Yazar göre, emretmeye ve hükmetmeye meyilli bir yaratılış, sabır, sorumluluk, şan ve şeref arzusu, hayal gücü, öngörü yeteneği, gelişmiş hafıza, cesaret, yiğitlik gibi nitelikler iyi bir komutanın sahip olması gereken özelliklerdir. Ancak bu kadar üstün özelliklere sahip bir komutanın bazı istenmeyen kötü huyları olsa da görmezden gelinmelidir. Komutanlar iyi olsa da kararları her zaman kendileri alamazlar. Bu nedenle iyi subaylardan oluşan bir karargâha sahip olmalıdırlar. Komutanlar neyi nasıl emreceklerini iyi tayin etmelidirler. Uyulmayacağı baştan belli olan bir yasak ve icrası mümkün olmayan bir iş emredilmemelidir.

Üçüncü kısımda bir harpte zafer kazanmanın hangi koşullara bağlı olduğu anlatılmaktadır. Söz konusu koşulların tümünün

sayılabilmesinin mümkün olmadığını ifade eden yazar, bu hususta şu faktörleri öne çıkarmaktadır: Öncelikle bu koşulların başında politika gelmektedir. Savaşlar politikanın silah yoluyla devam olduğundan, kötü bir politika savaş esnasında da kötü etkilerini gösterecektir. Savaşta elde edilen başarılar da kötü politikacılar tarafından müzakere masalarında kaybedilebilir. Politika savaşların nedenlerini belirlediği gibi savaşın nasıl icra edileceğine de etki eder. İyi bir politika olmadıkça zafere ulaşmak mümkün değildir. Harpte başarıya ulaşmanın diğer koşulları; ordulara verilen vazifelerin o ordunun özelliklerine uygun olması, tüm ordu kademelerinde başarıma hevesi ve şevkinin olması, yeterli askerî güce sahip olunması, bu askerî gücün iyi sevk ve idaresi, silah ve teçhizat durumu, devletin ekonomik gücü, ülkenin coğrafi konumu ve milletin fedakârlığı şeklinde sıralanmaktadır.

Eserin en uzun kısmı olan dördüncü kısımda yazar, önceki bölümlerde tarif ettiği ordunun harp esnasında harekât ve muharebe usullerini nasıl uygulayacağını 16 başlık altında dönemin savaşlarından örnekler vererek detaylı bir şekilde anlatmaktadır. Kitabın bugün dahi ilgi görmesine neden olan ve kitaba adını veren ordu-millet hususunun anlatıldığı önceki kısımlar sayfa sayılarına oranla daha uzun olarak özetlenmiştir. Bu kısmı ise konusu ve uzunluğu itibarıyla ise aynı şekilde özetlemek tercih edilmemiştir. Burada anlatılan konuların harp sanatına en önemli katkısı yeni ve büyük bir ordu sisteminin bilinen harp kurallarını nasıl uygulayacağına ışık tutmaya çalışmasıdır. Yazar, taktik ve stratejik seviyedeki birçok askerî konuda genel kuralları sıralamaktan ziyade, uygulamaya yönelik hususları örneklerle anlatmış, hataları ve doğruları vurgulamıştır. Eserin o dönemde subayların el kitabı haline gelmesini sağlayan hususun aslında bu bölümde anlatılan konular olduğu değerlendirilmektedir. Bu bölümde askerî harekât ve muhaberede disiplinin önemi, orduların toplanması, sefer planları, istihbarat ve keşif faaliyetleri, yürüyüşler ve konaklama, taarruz ve savunma, askerî dağıtmak, toplamak ve manevra yapmak, muharebe, meydan muharebesi, takip, başarıdan faydalanma, geri çekilme, askerî harekât ve muharebe esnasında alınan tedbirlerin

birbirini mantıklı ve düzenli bir sırayla takip etmesi, karar verme, kararlılık, sorumluluk alma, insiyatif kullanma, bağımsız hareket etme, askerî harekât ve muharebeye etki eden özel durumlar, kalelerin askerî harekâta etkisi ve son olarak karaya asker çıkarmak gibi pek çok konu ele alınmıştır.

Beşinci kısımda orduların harp esnasında iaşesi, er ve erzak tedariki ve ikmali konuları anlatılmaktadır. Önceki dönemlerde harp sırasında iaşenin devlet tarafından karşılanmasının önemli bir sorun ve ekonomik yük olduğunu ifade eden yazar, iaşe meselesinin asla askerın sevk ve idaresinin önüne geçmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca tüm milletin seferber olduğu bir savaşta ordunun tamamını devletin beslemesi mümkün değildir. Bu nedenle yazar orduların kendilerini beslemek için muhtaç oldukları şeyleri harp esnasında buldukları memleketten tedarik etmelerini harp hukukuna uygun görmektedir.

Harbin maksadının elde edilmesi başlıklı altıncı kısımda ise, yazar, gelecekteki savaşların o güne kadar görülmemiş bir şiddet ve dehşete sahne olacağı öngörüsünde bulunmakta ve milletlerin topyekûn birbirlerine karşı seferber olacaklarına dair tezini yinelemektedir. Diğerini mahvetmek için taraflar tüm maddi ve manevi gücünü kullanacaklardır. Savaşın nedenleri ve iki millet arasındaki husumet ne kadar fazla ise savaşın şiddeti de o kadar fazla olacaktır. Böyle bir savaşta milletin tüm fertlerinde vatanseverlik duyguları yükselecek ve ülkesi için savaşmanın zorunluluğunu hissedecektir. Eski usul harpte düşman ordusu yenildiğinde maksat hâsıl olmaktadır. Ancak topyekûn harpte maksadın hâsıl olması için düşmanın tamamının zafer kazanma ümidinin yok edilmesi gerekmektedir. Bunun için ise önce düşmanın ordusu perişan edilmeli, sonra bu orduya takviye gelmesini engelleyecek tedbirler alarak ümidi tamamen kırılmalı, son olarak da düşmanın dış yardım almasını engelleyecek politik ve askerî tedbirler alarak harbe son nokta konulmalıdır. Bu tür bir harpte yapılacak en önemli hata düşmanı küçük görerek tüm kuvvetlerin kullanılmasına gerek olmadığı düşüncesine kapılmaktır.

Sonuç bölümünde ise yazar tekrar savaşın kaçınılmazlığını vurgulayarak, ordu millet temelindeki düşüncelerini özetlemektedir: Milletler dünya nimetlerine sahip olmak ve gelecek nesillere rahat bir yaşam bırakmak arzusuyla ihtiyaç duyduklarından daha fazlasını elde etmek istedikleri sürece savaşlar kaçınılmazdır. Daimi bir barış ve asayiş hiçbir zaman gerçekleşmemiştir. Artık yalnız hükümdarların ve askerlerin harp sanatını bilmeleri yeterli değildir. Günümüz milletleri de harp sanatını, silah yapmayı ve kullanmayı bilmeli, savaşa hazırlıklı olmalıdır. Yazara göre savaşa katılan her bir er, adları tarihe geçen komutanları gibi şan ve şerefe layıktır ve bu şerefi paylaşmak bir er için yeterli bir mükâfattır. Bir askerin sahip olması gereken sadakat, vatan sevgisi, sabır ve fedakârlık duyguları tüm milletin kalbinde yer etmelidir. Yazar, Alman milletinin bu özelliklere sahip olduğu ve bu sayede uzun yaşayan milletlerden olacağına inancını belirtmekle birlikte, henüz Almanya için istirahat vakti gelmediğini ve gelecekteki büyük savaşa hazırlıklı olması gerektiğini işaret etmektedir.

Yaşadığı dönemde Avrupa'da henüz yeni olan ordu-millet kavramını sistematik ve çok yönlü biçimde ele alan yazarın, harp sanatı ve siyaset bilimi literatürüne önemli bir katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Bu katkı hem o döneme hem de bugüne olmak üzere iki boyutludur. Dönemin ordu yapısı ve harp usulleri ile ilgili uygulamaya yönelik çok detaylı anlatımlarla dönemin asker ve yöneticilerine kılavuzluk yapmış olan bu eser, bugünün araştırmacıları için ise yakın tarihi anlamak için önemli ve benzerine az rastlanan bir kaynak olmuştur. Yazar, ordu ve muharebe hususlarında ortaya koyduğu fikirleri, kendi şahit olduğu veya yakın dönem savaşlardan örnekler vererek ikna edici ve anlaşılır hale getirmektedir. Bu örnekler stratejik ve analitik bakış açısıyla incelenerek doğru soyutlamalar yapıldığı takdirde bugünün muharebeleri için de faydalı sonuçlar çıkarmak mümkündür. Bu nedenle eser, o dönemi inceleyen tarihçilere olduğu kadar askerî taktik ve strateji uzmanları içinde önemli bir kaynak teşkil edebilir.

Günümüzde eserin gündeme gelmesi daha çok ortaya attığı ordu-millet düşüncesine ilişkin eleştiriler çerçevesinde olmuştur.

Özellikle son dönemde sivil asker ilişkileri, askerî darbeler ve zorunlu askerlik konusundaki tartışmalarda, eleştirel kesim tarafından sorunların kaynağı Goltz'un düşüncelerine kadar dayandırılmaktadır. Öncelikle bazı görüşlere göre Goltz, Osmanlı ordusunda görev yaptığı süre boyunca askerî uzmanlığının yanı sıra kendi milliyetçilik, militarizm ve Sosyal Darwinizm düşüncelerini de Osmanlı ordusunda aktarmıştır. Osmanlı askerî eğitim sistemini yeniden yapılandıran ve Fransız etkisiyle hazırlanmış olan eğitim müferadatını değiştiren Goltz'un, orduyu toplum içinde daha etkin rol oynamaya teşvik ettiğini savunan görüşler de mevcuttur. Daha sert bazı güncel eleştirilerde ise; Cumhuriyeti kuran kadroların Goltz'un kurduğu Prusya eğitim sisteminde yetiştikleri, bu nedenle yeni Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletini Goltz'un ordu-millet düşüncesine göre yeniden inşa etmek istedikleri ifade edilmektedir. Bu görüşlere göre Türkiye'deki zorunlu askerlik sistemi, milli eğitimin militarizasyonu ve ordunun siyasetin üzerinde yer alması gibi sorunlar Goltz'un millet-i müselleha fikrine dayanmaktadır.

Eleştirilere konu olan bu eser incelenmeden iddialar dikkate alındığında sanki Goltz'un fikirlerinin bir komplo çerçevesinde Osmanlı subayının zihnine ekilmiş zararlı tohumlar olduğu ve eserin yalnız bu yönde ideolojik telkinlerle dolu olduğu önyargısı oluşabilir. Goltz'un eserini eleştiren bazı yazılarda esere doğrudan atıfta bulunulmadığı da dikkat çekmektedir. Eleştirilerde doğruluk olmakla birlikte, sübjektif, abartılı ve hatalı yönleri de bulunmaktadır. Bu eleştirilere yönelik hususların aslını, eserin kendi içinde aramakta fayda olduğu değerlendirilmektedir:

- Öncelikle, Osmanlı ordusunda göreve başlamadan önce eserini tamamlamış olan yazarın temel iddiası, dönemin ve geleceğin savaşlarının milletler arasında topyekûn savaşlar şeklinde cereyan edeceği ve harp sanatının kurallarının bu gerçeğe ve dönemin şartlarına uygun olarak tatbik edilmesinin gerektiğidir.

- Eserin herhangi bir yerinde Osmanlı subayı veya yöneticilerine yönelik bir ifade bulunmamakla birlikte, esasen Alman sistemine ve subayına övgü ve tavsiyeler içermektedir. "Osmanlı" ifadesi ise yalnız; Alman, Fransız, Avusturya ve Rus

orduları ile ilgili örneklerin yanında Osmanlı ordusunun muharebelerinden de örnekler veren bazı paragraflarda geçmektedir. Bu nedenle yazarın, tecrübeleri doğrultusunda doğru olduğuna inandığı şeyleri öncelikle kendi milletinin hizmetine sunmak için kaleme aldığı söylenebilir.

• Ancak Goltz'un Osmanlı ordusunda görev yaptığı sürenin uzunluğu dikkate alındığında inandığı bu fikirleri daha da ayrıntılı bir şekilde öğrencilerine aktarmış olduğunu söyleyebiliriz. Uzun süredir askerî başarı elde edememiş Osmanlı ordusu subaylarının, Avrupa'da askerî üstünlüğü ele geçirmiş ve başarısını kanıtlamış Alman ordu modelinin kendileri için bir çözüm olacağı inancıyla, Goltz'un fikirlerini kolaylıkla benimsemeleri anlaşılabilir bir durumdur. Göçebe milletlerin topyekûn harbe yatkınlığı konusundaki düşünceleri, göçebelik geçmişi ve başarılarla dolu bir askerî tarihi olan Türk milletinin yazarın fikirlerini benimsemesine katkı sağlamış olabilir.

• Üstelik yazar, ordu-millet veya millet-i müselleha kavramını ilk ortaya atan değildir. Bu fikir ilk olarak Fransız İhtilalından sonra Fransa'da ortaya çıkmış, buna göre oluşturulan Fransız ordularının paralı imparatorluk ordularını yenmesiyle birlikte tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Goltz'den önce "Das Volk in Waffen" (Millet-i Müselleha) adını taşıyan başka Almanca kitaplar da basılmıştır. Yazar ise kitabının ismini, Birinci Frederich Williams'ın 1860 yılındaki bir nutkunda söylediği "Prusya Ordusu müstakbelde Prusya millet-i müsellehası olacaktır" sözüne atıfla koyduğunu belirtmektedir. Ancak Goltz'u öne çıkaran husus, bu kavramı detaylı olarak incelemesi, esaslarını belirlemesi ve bu temel üzerinde harp sanatına dair yeni bir eser ortaya koymasıdır. O dönemde Alman ordusunun üstünlüğü ve Osmanlı ordusundaki kritik görevi, Goltz'un ve eserinin ününün daha da artmasını sağlamıştır.

Ancak günümüzde sahip olduğu ün kadar okunmadığı, daha çok kulaktan dolma bilgilerle eser hakkında yorumlar yapıldığı değerlendirilmektedir. Çünkü eserin günümüz Türkçesine çevrilmiş bir baskısı bulunmamaktadır. Eski harflerden Latin harflerine çevrilmesi ise ancak incelediğimiz bu baskı ile gerçekleşmiştir.

Latin harflerine çevrilmiş bu nüshasının Osmanlı Türkçesine hâkim olmayan okuyucular için oldukça ağır bir anlatıma sahip olması, potansiyel okuyucu kitlesinin büyük bölümü için bir engel teşkil etmektedir. Ayrıca okumayı zorlaştırmamak için transkripsiyon işaretlerinin konulmaması, sıkça sözlük kullanması gerekenler için doğru kelimeyi bulamama gibi başka bir zorluk çıkarmaktadır.

Eseri günümüz harflerine aktarmış olmanın önemli bir hizmet olduğunu belirterek; orijinal Almanca baskısıyla karşılaştırmak suretiyle mevcut çevirinin günümüz Türkçesine uyarlanmasının, daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayacağı, tarih, siyaset ve askerî strateji alanlarına önemli bir katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir.

Hasan SEMİZ

Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

194

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 18